

Ковальська Н. А.

к.філол.н.,

старший викладач кафедри

мовної та психолого-педагогічної підготовки

Одеського національного економічного університету

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Інтеграція України до європейського і світового освітнього простору зумовлює необхідність реформування системи вищої освіти. На сучасному етапі ефективність освітньої системи залежить від рівня професійної підготовки особистості, яка володіє не тільки знаннями і високими моральними якостями, але й вміє адекватно та професійно діяти у відповідній ситуації, застосовувати набуті знання на практиці та брати відповідальність за свої дії. Отже, головна мета освіти полягає у підготовці компетентної особистості, її вихованні й розвитку.

Методологічною основою розробки сучасної освітньої стратегії є саме компетентнісний підхід, проблемам упровадження якого присвячено чимало вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень (Б. Авво, А. Бермус, А. Вербицький, О. Гейна, І. Зимня, О. Локшина, Л. Морська, О. Овчарук, В. Петрук, О. Савченко, О. Субетто, С. Трубачева, А. Хуторський та ін.). Так, теоретичні питання фахової підготовки майбутніх економістів розглядають І. Драч, І. Зайцева, С. Кубицький, О. Михайлов та ін. Проблеми формування професійної компетентності фахівців економічного профілю висвітлюють у своїх працях О. Бабаян, Н. Баловсяк, О. Гончарова, І. Демура, Л. Дибкова, Є. Іванченко, Т. Коваль, Н. Кошелева, М. Левочко, В. Локшин, І. Носач, О. Олефір, І. Полещук, О. Романовський, Н. Уйсімбаєва та ін.

Поняття «професійна компетентність» (ПК), що увійшло в термінологію у 80-ті роки минулого століття завдяки розвідкам Ю. Бабанського, С. Баранова і В. Сластьоніна, спочатку визначають як складову професіоналізму. Проте згодом їх відокремлюють один від одного.

Термін «компетентність» позначає поняття, що висвітлює аспекти поведінки людини, пов'язані з виконанням роботи, визначає основну характеристику

особистості, яка досягла або здатна досягти високих результатів у відповідній діяльності. Наразі під «професійною компетентністю» розуміють «інтегральну характеристику особистості, що визначає здатність вирішувати професійні проблеми й типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного й життєвого досвіду, цінностей і нахилів» [1].

На нашу думку, професійна компетентність як одна зі складових ділової компетентності сучасного економіста (за В. Заутером) являє собою «спроможність до реалізації спеціалістом усіх компонентів професійної діяльності завдяки своїм знанням, навичкам, умінням, здібностям і психічним властивостям» [3, с. 206].

Підвищення інтересу до важливості формування професійної компетентності майбутніх економістів зумовлене необхідністю підготовки фахівців нової формації в різних сферах економіки відповідно до змін і зростаючих вимог світової ринкової економіки, які, в свою чергу, забезпечують конкурентоспроможність на ринку праці, успішність у професійній самореалізації та кар'єрне зростання.

Особливість професійної компетентності особистості полягає в тому, що компетентність має реалізацію на сучасному етапі, проте орієнтована на майбутнє.

Науковці виділяють різні підходи до загальної класифікації професійних компетентностей. Так, згідно з ними структуру ПК формують:

- комунікативна, психологічна, соціальна, технологічна і мовна складові (П. Горкуненко). Зокрема, фундаментальні знання наукової дисципліни; знання методології наукового пошуку; мовна та іншомовна компетенції; інформаційно-комп'ютерна компетенція; соціологічна компетенція; правова компетенція; професійний ріст, постійне підвищення ПК;

- мотиваційна, предметно-практична (операційно-технологічна) сфери і сфера саморегуляції (С. Горобець, М. Чаплак, С. Котова);

- професійно-діяльнісний, комунікативний й особистісний компоненти (А. Хуторський) тощо.

Зокрема, Г. Копил до складових професійної компетентності майбутнього економіста уналежнює мотиваційно-ціннісний, інформаційно-перцептивний та операційно-дієвий компоненти.

У свою чергу, Н. Самарук головними називає компетенції: у сфері економічної діяльності; в інших сферах професійної діяльності; інформаційно-комп'ютерну; комунікативну; у сфері самовизначення і саморегуляції особистісних якостей; виробничо-діяльнису [4]. Основними критеріями набуття таких компетенцій, на думку науковця, є «успішність у навчальній діяльності й особистісний розвиток кожного студента» [4].

Загалом, на формування ПК майбутнього спеціаліста впливають різноманітні чинники, як зовнішні (рівень розвитку технології, науки, техніки, економіки, освіти; процеси, що відбуваються в суспільстві; суспільне замовлення, яке відображає загальний рівень суспільно-економічного розвитку суспільства, людської цивілізації загалом [5]), так і внутрішні (рівень таких особистісних якостей, як мотивація досягнення успіху, рівень самооцінки особистості [2]).

Варто зазначити, що формування професійної компетентності майбутніх економістів залежить від розвитку професійно важливих якостей особистості. Це:

1) професійна самостійність – здатність виконувати вимоги, що висуває професія, вміння планувати, організовувати, регулювати й контролювати свою діяльність, проявляти ініціативу;

2) логічність, оперативність і креативність мислительних процесів майбутнього спеціаліста – вміння швидко знаходити шляхи розв'язання професійних задач, їх оригінальність та нестандартність;

3) професійна мобільність – здатність до прийняття швидких раціональних рішень, готовність до мінливості ситуацій;

4) комунікативність – відображає спрямованість особистості на спілкування, толерантність, зацікавленість у людях;

5) відповідальність за свої рішення та результати своєї діяльності;

6) здоров'я як основа збереження й розвитку психічних та фізіологічних функцій, оптимальна працеспроможність і соціальна активність [1].

Отже, професійна компетентність є інтегративним комплексним поняттям, яке являє собою єдність знань, умінь і навичок, цінностей та особливостей особистості. Керуючись цим сформованим комплексом, спеціаліст визначає цілі своєї професійної діяльності і здатен виконувати соціально-професійні обов'язки.

Література:

1. Гузеева Г. Н. Особенности профессиональной компетентности будущих менеджеров [Электронный ресурс] / Г. Н. Гузеева // Вестник Адыгейского государственного университета. – 2010. – № 4. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-professionalnoy-kompetentnosti-buduschih-menedzherov> (дата обращения: 20.02.2017).

2. Дибкова Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л. М. Дибкова; АПН України; Інститут вищої освіти. – К., 2006. – 227 с.

3. Ковальська Н. А. Формування професійної та комунікативної компетентності майбутніх фахівців / Н. А. Ковальська // «Лінгвістична підготовка студентів нефілологічних спеціальностей вищих навчальних закладів у контексті Болонського процесу та Загальноєвропейських рекомендацій з вивчення викладання та оцінювання мов». Матеріали VI Міжнародної науково-методичної конференції, 8-9 жовтня 2015 р. – Одеса: ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2015. – С. 205-207.

4. Самарук Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів [Електронний ресурс] / Н. М. Самарук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України – 2011. – № 2. – Режим доступу: [http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/5117/1/Vnadps_2011_2_12%20\(1\).pdf](http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/5117/1/Vnadps_2011_2_12%20(1).pdf) (дата звернення: 20.02.2017).

5. Чаплак М. Сучасні тенденції формування професійної компетентності майбутніх педагогів [Електронний ресурс] / М. Чаплак, С. Котова // Современные вопросы мировой науки – 2010: материалы конференции. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SWMN_2010/Pedagogica/58932.doc.htm (дата звернення: 20.02.2017).